A PREPAUS DAU PODER

L'esser uman pòt pas viure en defòra de la societat que ne'n fa partida. Es sociau per esséncia. E, tot parier, cadun es un esser unic, que s'es fargat au travers d'una experiéncia personala psiquica e fisica tras que complexa. Viure es pas totjorn una causa aisida, ni mai simpla. La dificultat de viure vèn essencialament de la recerca individuala d'un espeliment pròpri, personau, dins una societat a l'encòp indefugible e normatritz, s'es pas normalizatritz.

Repic vielh coma lei sègles. Pasmens, es de bon far de ne'n tornar aquí per assajar de realizar una analisi coma en còntralutz d'una umanitat desaviada per l'ideologia tota lesta que se carreja lo liberalisme financier. D'un ponch de vista passiu, sembla ben que lo solet mejan de tancar l'evolucion fòra-umanitat dei societats actualas, es d'esperar l'apocalipsi que s'amadura jorn apres jorn… Es pas lo ponch de vista lo mai optimist que siègue. Lo fons dau problema es lo poder, qu'es ben eu qu'autoriza e justifica la mesa en òbra de totei lei mejans materiaus, fins ai tecnicas lei mai avançadas de comunicacion, de « virtualizacion », per una tòca ben precisa. S'agís de persuadir l'individú qu'a trobat tot solet d'ideas « naturalas » qu'en fach lo destrusisson, mai que permeton una tala acumulacion d'argent aquí onte se concentra ! Lo poder es l'abús de cresença, la prevaricacion, la lenga de boès, l'engana quilhada a la cima dei principis « politics ». E pasmens, maugrat d'aquò, quant de paures umans demòran persuadits que lo poder es una causa necessària, un mau indefugible. D'unei se replegan sus elei memes, apaurissènt la societat, fasènt correr de còp de dangiers òrres de fascisme. D'autrei ne'n son totjorn a esperar que benlèu se trobarà un jorn quauqu'un de « ben », que sauprà exerçar un poder logic, juste, uman, drechurier. Coma s'aquò existissiá…

Tot aquò es rendut possible solament s'oblidem la natura prigonda de l'esser uman. Sieu pas ieu nimai tan perfiech qu'aquò e se me laissatz far mei quatre volontats sensa constrenchas, perque l'ipertrofia de ma personalitat me butariá pas a de comportaments que sieu de condemnar per tant que me son impossibles ? Jacques Derrida[1] insistís sus lo concepte de *sobeiranetat* en lo ligant an aquelei de *crudeutat* e de *resisténcia*, e escriu entre autrei causas :

« La psychanalyse, selon moi, n'a pas encore entrepris, et donc encore moins réussi à penser, à pénétrer et à changer les axiomes de l'éthique, du juridique et du politique, notamment en ces lieux séismiques où tremble le phantasme de la souveraineté et où se produisent les évènements géopolitiques les plus traumatiques, disons encore confusément, les plus cruels de ce temps ».

Sieu luenh de posquer pretendre menar d'arguments pertinènts dins un tau debat d'especialistas. Mai aquelei prepaus desvelhan en ieu de reflexions qu'intran tot drech dins lo quadre de mei preocupacions. Preni adonc lo risc de produsir un contrasens imperdonable dins un domani que m'es estranh. Pasmens, aquestei luèchs seismics onte tremola lo fantasme de la sobeiranetat evòcan per ieu lo rapòrt de l'individú au poder, dins la mesura precizament onte aqueste poder es aqueu de s'afortir coma individualitat e de concretizar aquesta afirmacion per una forma, quala que siegue, de dominacion exerçada sus leis autrei. Aquò pòt variar, dei « poders magics » dau chaman, dau masc, ai « poders especiaus » de la dictadura

---

[1] Jacques Derrida, filosofe, director d'estudis a l'Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales. Extract d'una comunicacion prononciada ais Estats generaus de la Psiquanalisi, (julhet de 2000, La Sorbonne, Paris) e pareguda dins Le Monde dau diluns 10 de julhet de 2000.

militària. La formula de Derrida me condusís a la pensada, esquematica qu'esquematica, que la psiquanalisi s'assigna per òbra d'intervenir dins aquestei domanis onte se jòga la legalitat. Mai aquestei domanis son d'òrdre sociau, modelats per l'economia, la politica, leis activitats socialas. Lo domani d'aplicacion de la psiquanalisi es l'individú. Se pausa alara la question de son utilitat : de que sariá d'autre la psiquanalisi, que lo proces que tend a conformar l'individú ai nòrmas de la societat, es de dire a l'imatge que ne'n reclama lo poder ?

De tot biais, la question dau poder es centrala, que l'exercici dau poder es una tendéncia constitutiva de l'individú dins la mesura onte lo desvolopament de l'egò passa per son afirmacion. Ansin, la ligason entre sobeiranetat, crudeutat et resisténcia me sembla d'estre un esquema instructiu dins lo proces de l'individú fàcia a la societat, dins son rapòrt au poder. Tant que se permetre de destoscar l'aspect religiós de la psiquanalisi, se pòt evocar la religiosetat umana. L'umanitat, consciènta e espaurugada de la rugositat de sei rapòrt a la natura, a inventat un Olympe poblat de dieus, d'istòrias de fadas e de farfadets, contes impròpris a la dominacion sensa partiment. Alara apareguèt una tiera de religions monotéistas, concurrentas de tot segur, exclusivas leis unei deis autras, que presican per un poder fòrt, au dessus de la condicion umana fugidissa e imperfiecha, que consacra la cara dau cap, dau despòta. Fins ara, aqueste model s'es mantengut, que l'evolucion sociala s'es regularament complida d'un biais pron contrarotlat au benefici de quauqueis uns, au prejudici de totei leis autrei. Lo progrès tecnologic dei darrieras decenias, lo desvolopament baug de l'especulacion financiària e dei comunicacions se resumís pas au liberalisme mercant. La mondializacion es una realitat complexa que sembla pas de dever obedesir a quauqu'un : es aquí, coma lo demòni que jiscla de sa boita. Pasmens es ben la resulta de l'intervencion politica deis estats-nacions que d'unei pensan encara que son lo darrier barri contra lo « vilatge planetari ». Existís e tresmuda radicalament nòstrei esquemas de pensada e d'acion, seriá pas que perque globaliza tota apròcha societala.

D'exemples practics, n'avem cada jorn. Prenem l'actualitat dau moment onte aqueste texte es de s'elaborar : l'estiu de 2000 en França. L'Estatsunisenc « Yahoo ! » es un demest lei mai ancians e lei mai importants servènts Internet. Se tròba que supòrta un siti d'enquants que prepausa entre autrei causas de materiaus divèrs en rapòrt ambé lo nasisme. Per la lei deis Estats-Units, se tracha pas que de materiau museografic, de remembres e lo siti presenta gès de caracter d'illegalitat. En contra, en França (Internet es « universau »…) la lei enebís la propaganda nasí e d'associacions antiracistas[2] an volgut far applicar la lei francesa a Yahoo ! Es ansin que s'es engatjada una lucha procedurièra entre « la lei » francesa e « lo liberalisme » estatsunisenc. Mai, per posquer discutir, caudriá començar per identificar leis internautas, per exemple per destriar lei visitaires de sitis en foncion de sa legislacion, de son país d'origina… Es la fin de l'Internet. Direm puslèu qu'es la fin d'una certa organizacion sociala en estats-nacions qu'es incapabla de respondre ais escomesas de uèi. Intrem aquí dins un debat juridic sensa fin ; lei premieras conclusions menan a recomandar la formacion d'una comission d'expèrts e comença de se dire que l'exigéncia de la lei es qu'una « acion » siegue entrepresa, sensa prejutjar de la « resulta ». Se pòt ansin veire que decidiment lo monde es de tornar imaginar d'un biais autre. Aquò pausa directament la question dau rapòrt au poder.

Lo poder se parteja pas : se prèn. Tota organizacion ierarquica admet sus de nivèus intermediaris l'accecion d'individùs sota pretèxt de competéncia. Escaladar a d'escalons mai naus es afar de presa de poder, rarament de competéncia, de per lo principi ierarquic. A cada nivèu son estenduda d'arbitrari. Dins una societat mai solidària, se podiá dire « en de que

---

[2] La Ligue internationale contre le racisme et l'antisémitisme (Licra), l'Union des étudiants Juifs de France (Uejf) e lo Mouvement contre le racisme et pour l'amitié des peuples (Mrap).

pantaiarián lei sota-caps se lei caps morissián jamai ? ». Dins la jungla contemporanea, l'ideau es d'estre cap per definicion e, justament, es la jungla perque, don o astrada, totei pòdon pas estre caps… Dins la part de poder qu'es en mesura d'exercir, l'individù cerca forçadament lei mejans de son espelison personala, de l'afirmacion de la « sobeiranetat » sieuna. Es lo mejan, conscient o pas, d'aluenchar lei limits dau possible en redusissènt la libertat de l'autre. Aquèu que, aquò arriva, met d'umanitat, de respiech de l'autre dins son ròtle de cap es fin finala un marrit cap, a mens que o faguesse pas que per calcul.

Lo poder es un mau e pas manca un mau necessari, qu'es pas una constanta de l'umanitat. De temps e de temps de pichòtas societats an viscut sensa poder. Lo cap, lo masc, i èra lo « moderator » de la vida collectiva e riscava sa vida a mancar a son ròtle. Fuguèt lo pretzfach dei religions monotéistas de far acceptar l'evolucion devers la dictadura, en fasèn miralhejar una espelison personala delà de la vida. Es clar que la question dau poder se pausa dins lo quadre de la creissènça de la populacion e dei ligams sociaus. La mondializacion pausa de problemas d'interdependéncia : es impossible de s'acampar a quauquei miliards per discutir dei leis antiracistas e dau foncionament d'Internet… Alara, puèi qu'es de poder que s'agís, lo mai aisit es de practicar la delegacion de poder : cada individù a lo poder de decidir e dèu delegar aqueste poder a cu aurà causit per lo rapresentar. Nos vaquí dins lo sistema electorau, en plena « democracia ». Lei democratas convinçuts, gents de bona volontat, se deurián mai sovent pausar la question de l'adequacion de sa nocion de democracia a l'usatge que ne'n es fach : ara totei leis abusaires dau poder ne'n fan sa tarta a la crema. Per de que ? Perque entre « delegar son poder » e contraròtlar l'usatge que ne'n es fach, la distància es devenguda tala que totei lei desaviaments son possibles : de l'art de servar un poder absolut sensa se donar d'èr de dictadura ! La distància creis a la mesura dei devolucions de competéncias e de responsabilitats. La lei dei majoritats electoralas lamina lei majoritats realas. A despart d'excepcions, i a pas mai de cap de govern que se posquesse dire rapresentant d'una majoritat de son còs electorau. Dau mai lei centres de decision son aluenchats, dau mens lei « ciutadans » an lei mejans de participar, de se far ausir, dau mai se desinteressan de problemas que lei despassan, dau mai l'arbitrari florís. Es un cuecle viciós d'acreissament de poder per aflaquiment d'una expression ciutadana de mens en mens pertinenta.

An'aquò podem apondre la trapèla de la « competéncia » que fa dire a fòrça gents « I compreni rèn e de tot biais aquò cambia rèn : ai pas gès de mejans de me far ausir », e la seguida ben coneguda es « totei poirits ! ». Ansin una societat se transforma en escabèu de fedas que fa pensar ambé crenta a Panurgi. La multiplicacion deis escandals impossible d'estofar obliga lo poder a legiferar per enebir tau o tau comportament, tala o tala manòbra. Mai justament, separacion dei poders o pas, es lo poder que fa la lei. Paura lei qu'es aquí sonque per permetre au poder de jogar de la legislacion, una lei contra una autra, per se renfortir. La creissença de l'activitat legislativa renfortís l'arbitrari e dona de gaubi a l'adaptacion dau comissariat de policia de quartier (l'estat-nacion) au vilatge planetari. En contra, per çò qu'es de son eficacitat, se vèi cada jorn l'impoissença de la lei estat-nacionala fàcia ai problemas mondiaus (Internet…).

Adonc, pas gès d'esper, pas gès de solucion ? Son pas lei antiracistas francès que, lei contra lei, capitaran de far plegar Yahoo ! Mai lei causas ne'n demoraràn pas aquí. Venem de viure de decenias d'emborniament militant estat-nacionau que confina a l'embornhament corporatiste. La revindicacion d'autonomia, de responsabilitat, se fa de mai en mai clara e radicala, aculada a la violència dau desesper. Cada jorn lo nombre d'aquelei que pòdon subreviure sonque de la violència es mai grand. Se produsisson ara de moviments de revòuta,

de « jaquariás » contra lo bassacatge sociau au nom dau profiech qu'alimenta l'exclusion. Aquò fa paur, e la paur es sovent marrida conselhèra : aquelei que demandan totjorn mai de repression son, meme s'es inconscient, de destruseires de l'umanitat. Au contra existisson jà de moviments « anti-mondializacion » sensa confinhs e leis acions menadas fins ara contra l'Organizacion mondiala dau comerci (Omc), la Banca Mondiala, lo Fons monetari intenacionau (Fmi), leis acampadas dei grands e bèus caps d'estats rics que rapresentan lo poder de l'argent, tot aquò pausa lei questions an un autre nivèu e dona de pensament a de gents pas de tròp acostumats de manejar de problemas umans. Quauquaren es de bolegar…

La solucion es dins la reorganizacion de la societat dins lo sèns de la dignitat umana, de la responsabilitat de l'individù. Prepaus dessenat ! Utopia lunatica ! Elementari mon car Watson, soncament cau ben se ramentar que l'utopia es lo solet levam de l'evolucion qu'empacha l'umanitat de crebar de seis embarraments sillogistics. La recompausicion sociala es evidentament impensabla dins l'estructura actuala de delegacion de poder, de « democracia » trionfanta a la yankee. Se ne'n tener aquí es causir lo camp dei perdènts. S'acarar a l'utopia es afavorir l'evolucion dei mentalitats que soleta permet tot e lo demai. A condicion, ben segur, de pas impausar un orizont tancat per un modèu fargat d'avança : lei capitalisme, socialisme e tresena via an pron mostrat sei limits. S'agís pas de dire « vesetz coma ai rason, seguissetz me…, tots ensems ! », mai ben ocupam nos deis afar nòstrei. Se trobam davant la tela de fons dau drama d'Antigona. Polinice e Eteòcle respiechan pas l'acòrdi d'alternanci dau poder e s'entretuan. Creon ne'n profiecha per prener lo poder e, per far exemple de sa determinacion, promulga un edicte qu'interdís de sepultura lo fraire insotmès. Antigona, obedesissent a la « lei non escricha », es de dire a çò qu'es lo ben dins sa mentalitat, ensebelit son fraire : Creon la fa arrestar e la condemna a mòrt. Vaquí dos mil cinc cents ans que la tragedia de Sofòcle pivela lei culturas occidentalas. Es de fach un poema sus la rason d'estat e l'etica que mostra la vanitat de l'opausicion individuala au poder. Jogar sus l'evolucion dei mentalitats es au contrari levar sa fòrça au poder, en fasent que dins de circonstàncias donadas, se pòt pas plus permetre l'acte brutau que lo sauvariá. De mai, la violéncia es pas forçadament aquela deis armas. Un tuert psiquic es un esbrandament de la relacion a se, una nafradura. Aqueu que se vèi privat de sei drechs etics, adonc afectius (interdicion de la lenga, racisme, denigrament sexiste,…) de còps au travers de la contestacion de son drech a la vida, o ben capitula e estima vana e perduda son existéncia, o ben reguinha e pòt venir violent, çò qu'es de bon comprener. La violéncia dei febles es pas que la manifestacion dau desesper en fàcia de la violéncia institucionala e es jamai un creis de violéncia que la fa calar. Ailàs, l'exercici dau poder fa totjorn oblidar aquò.

Vivem una fin d'epòca perque lo sistema fonciona pas plus dins la societat, que leis evolucions materialas se fan fòrça mai lèu que leis evolucions mentalas e subretot dau costat dau poder qu'espera totjorn de se ne'n tirar en renfortissènt son autoritarisme. Lo poder s'aluencha de l'Òme au ponch de foncionar pas mai que sus un principi maffiós. Es ansin que de civilizacions qu'an marcat l'umanitat se son abausonadas. Çò novèu ara es que vivem aquesta fin d'epòca au nivèu mondiau : l'avenidor pòt pas grelhar a costat, mai serà obligat de naisser dei roïnas de nòstra civilizacion. Son pas la multiplicacion dei leis nimai l'adaptacion d'un sistema falhit que nos sauvaràn : l'exigéncia etica, l'evolucion dei mentalitats, deuràn far que meme aquelei qu'an uèi de tròp de problemas per soscar, finiràn que suportaràn pas mai lo mespretz dau poder e començaràn de s'ocupar de seis afars. Lo desvolopament associatiu ne'n fa lei premicis.

Alara, de qu'es la solucion ? Tròp d'ideologias an produsit de mortelatges e aquesta que governa lo monde d'ara es descreditada a tot jamai. Gès de solucion « claus en man »,

quimera dei òmes grands, grands de sei malafachas. La causa de jamai oblidar es que cada individù es un esser responsable, qu'a sei competéncias, son utilitat sociala, sa dignitat. La nocion d'egalitat es dei mai somàrias per resumir aquò : cau puslèu parlar d'equitat. Se trobaràn totjorn de gènts aclins a tala o tala forma de pensada e mena d'activitat. Se tracha pas de parlar de dons, nocion que supausa de diferéncias « biologicas » qu'existisson pas, mai cau estre conscient de la resulta de l'experiència personala, de la formacion, dins una environa que pòt estre tot levat uniforma. Es ansin que i aurà totjorn d'essers mai artesans, mais intellectuas, mais gestionaris, mai « decideires », eca… L'equitat vòu que cadun trobesse son espandida personala e sociala en conformitat ambé sei disposicions. L'egalitat, en contra, a mai de significacion legala que pas sociala. Lo mai important es que degun aguesse la possibilitat d'ocupar de posicions de dominacion sensa contraròtle, de « prener lo poder », d'exercir sa « sobeiranetat » au prejudici deis autrei. Tot aquò son pas que farfantelas dins l'estructura de poder que conoissem. Tot es d'inventar, mai avem pasmens una certa experiéncia que permet de causir certas vias. Aquestas vias fuguèron jalonadas d'un biais minoritari, tampadas lo mai possible per lo poder, mai an jà laissat esperar una certa riquessa. Lo raprochament entre l'individù e lo luòc de decision pòu pas s'operar autrament que per una estructuracion en regions d'omogeneïtat culturala, articuladas dins d'estructuras de tipe federatiu. Vaquí la bèstia negra de totei lei centralismes, lo francès bèu premier, mai es interessant de veire coma la region pòt estre la carniera d'un re-estructuracion umana de la planeta.

J.-C. Latil, 08/2000